

การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน Development of Laws Concerning Child and Juvenile Inquiry

วาชีณี ยศปัญญา
คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Wachinee Yodpanya
Faculty of Law, Royal Police Cadet Academy

Received January 6, 2020 | Revised June 15, 2021 | Accepted June 22, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน ศึกษาสภาพปัญหาทบทวนและวิเคราะห์ข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน แล้วเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ทำการสอบสวนพยานผู้เสียหายและผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2 สหวิชาชีพไม่สามารถคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 133 ทวิ พนักงานสอบสวนไม่มีคำตอบแทนเหมือนกับสหวิชาชีพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 133 ทวิ การส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติล่าช้าตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 82 การขอให้ศาลออกหมายจับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 67 การตรวจสอบการจับกุมกรณีผู้จับกุมไม่ได้เดินทางไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 ระยะเวลาการนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมไม่ทันภายใน 24 ชั่วโมงตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 กรณีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติหากการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติแล้วผลปรากฏว่า การปฏิบัติไม่ผ่านตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะทำให้การสอบสวนล่าช้าตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

มาตรา 86 การขาดการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ที่ปรึกษากฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน และการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ดังนั้น ควรปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 133 ทวิ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 มาตรา 73 มาตรา 82 (2) และมาตรา 88 และเสนอให้มีการออกข้อบังคับประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติออกหมายจับของศาล ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจัดการฝึกอบรมให้ความรู้กับที่ปรึกษากฎหมาย และให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้อำนวยความสะดวกแก่พนักงานสอบสวนในการสอบสวน หรือจัดให้มีการสอบสวนผ่านระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference)

คำสำคัญ: การพัฒนากฎหมาย, พนักงานสอบสวน, การสอบสวน, เด็กและเยาวชน

Abstract

This exploratory research studies development of laws concerning child and juvenile inquiry. This research aims to study the laws, rules and regulations of the police officers in juvenile Inquiry. Studying the conditions, problems, Review and analyze legal restrictions that impede the performance of police officers in juvenile investigations. Then, suggest guidelines for improving, amending and developing laws related to the performance of police officers in juvenile investigations. By qualitative research use Documentary Research with in-depth interviews and focus group discussions with key informants involved in the area of studies.

The results shows the research showed that There is a problem with the investigation site, witnesses, victims and accused who are children up to eighteen years of age the Criminal Procedure Code B.E. 1934, Section 133 bis and Section 134/2. Multidisciplinaryism cannot truly protect children and youth in the spirit of the law the Criminal Procedure Code B.E. 1934, Section 133 bis. Inquiry staff do not have remuneration as the multidisciplinary under the Criminal Procedure Code B.E. 1934, Section 133 bis. Submitting a factual report about a child and youth in the investigation of the facts of delayed probation workers the Juvenile and Family Court Act and Procedure for Juvenile and Family Cases 2010, Section 82. Asking the court to issue a warrant for an arrest warrant the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act 2010, Section 67. Arrest Investigation The arrestor does not travel to court to investigate the arrest the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act 2010, Section 73. The period for taking the juvenile to court to examine the arrest is missed within 24 hours the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act 2010, Section 72. In the case of preparing a rehabilitation plan for children and youth to practice, if the

implementation of the rehabilitation plan for children and youth has been implemented, the result appears that the implementation of the rehabilitation plan will delay the investigation the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Procedure Act 2010, Section 86. Lack of training to educate lawyers in the protection of children and youth. And to seek facts about human trafficking and to protect and prevent harm to persons with reasonable grounds to believe that they are victims of human trafficking offenses The Prevention and Suppression of Human Trafficking Act 2008, Section 29. Therefore should amend the Criminal Procedure Code B.E. 1934, Section 133 bis. The Juvenile and Family Court Act and Procedure for Juvenile and Family Cases 2010, Section 72 Section 73 Section 82 (2) and Section 88. And propose to issue regulations of the President of the Supreme Court regarding consideration and approval of the issuance of an arrest warrant. Have the Juvenile and Family Court organize training to educate lawyers. And to prepare a memorandum of understanding (MOU) between the Royal Thai Police and the Ministry of Social Development and Human Security to facilitate inquiry officers in the investigation. Or arrange for an investigation via a video conference system.

Keywords: Legal Development, Investigation Staff, Inquiry, Child and Juvenile

บทนำ

ปัจจุบัน เด็กและเยาวชนมักจะก่อปัญหาอาชญากรรมขึ้นบ่อยครั้งและต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งมุ่งเน้นการคุ้มครองและบำบัดแก้ไขฟื้นฟูแก่เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม คดีวิเคราะห้ ทั้งด้านบทบัญญัติกฎหมาย กำหนดให้มีหน่วยงานต่าง ๆ มาดูแลมากกว่าการลงโทษ ดังเห็นได้จากการแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559 ได้มีการบัญญัติมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไว้เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคมได้ดี กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในอดีตที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด กระบวนการที่จะค้นหาความจริงและการใช้มาตรการทางอาญา มีหลักในการให้ความสำคัญคุ้มครองมิให้ได้รับผลกระทบต่อชื่อเสียงและจิตใจในระหว่างที่มีการดำเนินคดีอาญา หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของไทยประกอบด้วยองค์กรหลัก คือ ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มักจะมุ่งเน้นเฉพาะการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อใช้ในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา หรือจำเลยแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น (Sihitulanont, 2018, p.1)

การสอบสวนโดยชอบเป็นเงื่อนไขสำคัญของการนำคดีขึ้นสู่ศาล แต่มีปัญหาว่า การสอบสวนโดยชอบจะมีความหมายเพียงใด ด้วยรูปแบบวิธีการอย่างไร จึงจะทำให้การดำเนินคดีสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้อย่างแท้จริง ในขณะที่สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนก็จะต้องได้รับการคุ้มครองด้วยเช่นกัน การสอบสวนบุคคลที่มีลักษณะพิเศษ อาทิ เด็ก สตรี หรือผู้เสียหายในความผิดบางฐาน การควบคุมตัวไว้ในระหว่างการสอบสวน การพิจารณา การปล่อยตัวชั่วคราวต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนได้ว่า จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและชอบธรรม สิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนจะได้รับการกระทบกระเทือนเท่าที่จำเป็นแก่การรักษาความสงบ

เรียบร้อยและการควบคุมอาชญากรรมของรัฐเท่านั้น (Likasitwatanakul, 2008, p.2) นอกจากนี้ หากผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชนก็ยังมีกฎหมายปกป้องให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะ โดยมีมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ด้วยการทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กเหล่านี้อาจได้รับความเสียหายในชื่อเสียงและมีผลกระทบต่อจิตใจ อันเกิดจากกระบวนการการดำเนินคดีอาญาที่มุ่งเน้นการค้นหาความจริง โดยให้การคุ้มครองสิทธิเฉพาะผู้ต้องหาเท่านั้น แต่สภาพจิตใจของผู้เสียหายที่เป็นเด็กไม่ได้แตกต่างจากสภาพจิตใจของผู้ต้องหาที่เป็นเด็กแต่อย่างใด โดยเฉพาะในความผิดเกี่ยวกับเพศ สภาพจิตใจของเด็กเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและคุ้มครองมากกว่าในคดีอื่น ๆ ที่ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาไม่ใช่เด็ก ซึ่งหากให้มีการดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมเหมือนคดีอาญาทั่วไป ๆ เริ่มตั้งแต่การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ผู้เสียหายต้องเปิดเผยเรื่องทั้งหมด รายละเอียดของการกระทำต่าง ๆ ต่อหน้าพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยาครั้งหนึ่งแล้ว และเมื่อกระบวนการพิจารณาดำเนินการถึงชั้นศาล ในกรณีเด็กเป็นผู้เสียหายอาจต้องเปิดเผยความซ้ำอีกจะทำให้เด็กเหล่านี้จะได้รับผลกระทบต่อจิตใจมากขึ้น เท่ากับว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ซ้ำเติมให้เกิดความเสียหายและความเจ็บปวดแก่เด็ก ซึ่งเป็นผู้เสียหายนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้ความชัดเจนทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย โดยเฉพาะการใช้ภาษาสื่อความหมาย การใช้คำถามที่มีลักษณะเป็นภาษากฎหมาย รายละเอียดเหตุการณ์ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ย่อมกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจของผู้เสียหายซึ่ง是孩子ในการตอบคำถามทั้งสิ้น (Sihitulanont, 2018, p. 1-3)

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ทำการสอบสวน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน ที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ปัญหาสหวิชาชีพไม่สามารถคุ้มครองเด็กได้อย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ปัญหาการส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติ ปัญหาการขอให้ศาลออกหมายจับเด็กและเยาวชน ปัญหาการตรวจสอบการจับกุมกรณีผู้จับไม่ได้เดินทางไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ไม่ทันภายใน 24 ชั่วโมง ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่มีคำตอบแทนเหมือนกับสหวิชาชีพ ปัญหากรณีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติ หากการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติแล้วผลปรากฏว่าไม่ผ่านตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ปัญหาการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ที่ปรึกษากฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน และปัญหาการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการขับเคลื่อนประเทศไทยตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ให้การอำนวยความสะดวกโดยการจัดการบริหารองค์การในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นที่พึงพอใจของประชาชนและเป็นสากลตามหลักนิติธรรม ให้ประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้รับความสะดวกรวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาแนวทางการปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทขั้นตอนและกฎหมาย ตลอดจนการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เอื้อประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกทั้งในแง่ของการป้องกัน การปราบปราม การแก้ไขฟื้นฟู และการสอดส่องดูแลเมื่อได้รับการปล่อยตัวคืนสู่สังคม

จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาวิทยาการด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดการบูรณาการที่ทันสมัยอยู่เสมอ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน ทบทวนข้อจำกัดทางกฎหมายในด้านตัวบทกฎหมาย บุคลากร งบประมาณ ระยะเวลา ที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน เพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนในการอำนวยความสะดวกและการบริหารงานยุติธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ ตามหลักความยุติธรรมทางกฎหมาย และนวัตกรรมด้านการสืบสวนสอบสวนที่ล้ำสมัยควบคู่กันไป การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเท่าเทียม เพื่อเป็นกลไกในการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในทุกมิติ อันจะเป็นการส่งเสริมการเคารพในสิทธิหน้าที่และการตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและทบทวนข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน

ทบทวนวรรณกรรม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยทำการศึกษาจากหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำหลักการ แนวคิด และทฤษฎีมาประกอบเป็นข้อมูลในการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ความหมายของเด็กและเยาวชน “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุยังน้อยจนถึงอายุต่ำกว่า 18 ปี “เยาวชน” หมายถึง คนอ่อนวัย รุ่นสาว รุ่นหนุ่ม ที่อายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์แต่ไม่เกินยี่สิบสี่ปี “ผู้เยาว์” หมายถึง บุคคลอายุยังไม่ครบยี่สิบปีบริบูรณ์และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส
2. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็ก ตามหลักอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child 1989) หลักการคุ้มครองร่างกายชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็ก มุ่งคุ้มครองมิให้เด็กถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิต และเสรีภาพ จนเป็นผลเสียต่อสวัสดิภาพของเด็ก รวมทั้งคุ้มครองให้มีการเยียวยา พันฟูเด็กที่ถูกละเมิดดังกล่าวให้กลับคืนสู่สภาพปกติได้ ตามหลักการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือกระทำความผิดทางอาญา มุ่งคุ้มครองให้เด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ โดยให้ได้รับผลกระทบจากการต้องถูกดำเนินคดีและควบคุมตัวน้อยที่สุด สำหรับเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือกระทำความผิดทางอาญา คุ้มครองให้ได้รับโอกาสแก้ไขเยียวยาให้สามารถเติบโตเป็นพลเมืองดีของสังคม (Mektrairat, 2010, p.21)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แนวคิดอันเป็นพื้นฐานของความจำเป็นที่จะต้องให้ความคุ้มครองเด็กในการดำเนินคดีอาญาในเบื้องต้น เพื่อบู่มั่นที่จะให้ความ

คุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก ซึ่งมีผลให้การดำเนินคดีอาญาที่เด็กเป็นผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เป็นพิเศษโดยมีหลักการว่าเด็กควรต้องได้รับการดูแลด้วยความเมตตาและได้รับการบำบัดแก้ไขจิตใจมากกว่าการลงโทษโดยการจำคุก ส่วนการให้ความคุ้มครองเด็กที่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นเป็นเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเด็กที่จะสามารถให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันมิให้เด็กนั้นได้รับผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจจากการให้ปากคำ (Jaihar, 2000, p.358-359)

4. แนวคิดเกี่ยวกับสหวิชาชีพ การปฏิบัติงานของสหวิชาชีพถือเป็นงานที่มีความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเด็ก สหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ครู จิตวิทยา กฎหมาย แพทย์ (Phuengnet, 2005, p.48) การปฏิบัติงานสหวิชาชีพเป็นการทำงานร่วมกันของแต่ละวิชาชีพ มุ่งแก้ไขปัญหาด้วยทักษะของแต่ละวิชาชีพ ความรู้ แต่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน ต้องมีการประสานงานที่ดี มีความร่วมมือ มีการประชุมหารือเพื่อประเมินสภาพปัญหา มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละวิชาชีพ แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และร่วมกันพัฒนางานของแต่ละวิชาชีพ (Komut, 2010) เพื่อเสริมสร้างและแก้ไขให้เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการ สามารถกลับคืนสู่สังคมได้เป็นอย่างดี (Kaonopparat, 2009)

5. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน เรื่อง การสอบสวนสามัญ มาตรา 133 ทวิ กำหนดให้การสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย ในการถามปากคำเด็กนั้น มาตรา 134/1 กำหนดให้ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวน แจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ และมาตรา 134/2 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มุ่งการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของการกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ มาตรา 66 ถึงมาตรา 85 ได้กำหนดเรื่องการสอบสวนคดีอาญา และมาตรา 86 ถึงมาตรา 95 ได้กำหนดมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

6.กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ

สหรัฐอเมริกา เมื่อมีคดีเกิดขึ้นและศาลได้วินิจฉัยไปแล้ว คำพิพากษาของศาลย่อมถือเป็นบรรทัดฐานของศาลต่อ ๆ มา ซึ่งจะพิพากษาคดีที่มีประเด็นอย่างเดียวกันเหมือน ๆ กัน เป็นกรณีที่พิจารณาจากเรื่องเฉพาะเรื่องมาสู่หลักเกณฑ์ทั่วไป ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น อายุของเด็กแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละรัฐ (Leevorawat, 2011, p. 25)

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ได้กำหนดมาตรการพิเศษในการคุ้มครองเด็กไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 58 โดยกำหนดว่า การถามปากคำ พยานอาชญากรที่ปากคำ บนสื่อโสตทัศน์ได้ หากบุคคลมีอายุต่ำกว่าสิบหกปี ได้รับบาดเจ็บอันเป็นผลมาจากความผิดอาญา หรือหากเกรงว่าจะไม่สามารถถามปากคำบุคคลระหว่างการพิจารณาคดี และหากจำเป็นต้องมีการบันทึกการถามปากคำเพื่อตรวจสอบความจริง ซึ่งในชั้นสอบสวนนี้พนักงานอัยการเป็นผู้ที่เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก โดยพนักงานอัยการจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้อง (Hanterdphongchai, 2008, p.596)

ประเทศญี่ปุ่น ได้ให้ความหมายของคำว่า “เด็ก” ว่า บุคคลที่อายุต่ำกว่า 20 ปี การปฏิบัติในชั้นสอบสวนต่อผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นเด็ก หากเห็นว่ามีจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ ผู้ถูกกล่าวหาต้องถูกส่งตัวให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยพยานหลักฐานภายในสี่สิบแปดชั่วโมง (Chantong, 2013, p. 121-122)

7.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง ผลการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือหญิงและเด็กที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ภายใต้ข้อตกลงร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนควรมีการจัดอบรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบันทึกข้อตกลงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของแต่ละวิชาชีพ (Kasemsirisawat, 2007)

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการสอบสวนเด็กและเยาวชนในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัญหากระบวนการสอบสวน ได้แก่ จำนวนบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณไม่เพียงพอ นักสังคมสงเคราะห์มาจากหลากหลายอาชีพ ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ ขาดการประสานงานที่ดี สถานที่สอบสวนไม่เป็นสัดส่วน สหวิชาชีพทุกคนควรมีค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน ในแต่ละจังหวัดควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ (Chaochan, 2009)

งานวิจัยเรื่อง “มาตรการในการสอบสวนเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553” ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายใหม่ให้มีความสอดคล้องกัน โดยนำกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการสอบสวนเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่นมาเปรียบเทียบหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้กฎหมายสามารถคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดทางอาญา ได้ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง (Chantong, 2013)

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีการ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมเอกสารข้อมูลทางกฎหมายจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนเพื่อตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นในทุกแง่มุม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผลการวิจัยและเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับการนำไปปฏิบัติจริงและลดข้อจำกัดจากเงื่อนไขทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับกลุ่มเด็กและเยาวชน

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน เข้าร่วมสนทนาเพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเอกสาร

ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคผสมผสานระหว่างการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อนำข้อมูลมารวบรวมเสนอเป็นกรอบแนวความคิด (Framework) และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มและจัดเรียงเป็นข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อสามารถนำเสนอข้อค้นพบอย่างถูกวิธีการวิจัย โดยยึดหลักทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพมาสังเคราะห์จนเกิดองค์ความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

โดยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face to Face Interview) ในพื้นที่ที่มีจำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ สูงเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศ ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจนครบาล จากกลุ่มพนักงานสอบสวนผู้มีประสบการณ์ด้านการสอบสวน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ราย พนักงานอัยการ 1 ราย ผู้พิพากษา 1 ราย นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ 2 ราย ทนายความ 1 ราย กรมพินิจและคุ้มครองเยาวชน 1 ราย ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนรวมเป็น 11 ราย (เก็บจากกลุ่มใหม่นอกเหนือจากการสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion ครั้งที่ 1, 3) เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผลการวิจัย และเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับการนำไปปฏิบัติจริงและลดข้อจำกัดจากเงื่อนไขทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจกับกลุ่มเด็กและเยาวชนต่อไป

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ครั้งที่ 1 เป็นการประชุมระดมความคิดเห็นจาก สมาคมพนักงานสอบสวน กลุ่มพนักงานสอบสวนผู้มีประสบการณ์ด้านการสอบสวน 5 ปีขึ้นไป ในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และทนายความ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน จำนวน 10 ราย เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน

ครั้งที่ 2 เป็นการประชุมระดมความคิดเห็นจากสมาคมพนักงานสอบสวน และกลุ่มพนักงานสอบสวนผู้มีประสบการณ์ด้านการสอบสวน 5 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 2 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ สูงเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศ จำนวน 10 ราย เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผลการวิจัย และเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับการนำไปปฏิบัติจริงและลดข้อจำกัดจากเงื่อนไขทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนต่อไป

ครั้งที่ 3 เป็นการประชุมระดมความคิดเห็นจาก สมาคมพนักงานสอบสวน กลุ่มพนักงานสอบสวนผู้มีประสบการณ์ด้านการสอบสวน 5 ปีขึ้นไปในพื้นที่กองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และทนายความ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน จำนวน 10 ราย (กลุ่มเดียวกันกับครั้งที่ 1) เพื่อทบทวนผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครั้งที่ 2 เพื่อทบทวนความคิดเห็นและเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับการนำไปปฏิบัติจริงและลดข้อจำกัดจากเงื่อนไขทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ที่ทำการสอบสวน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี พบว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2 กำหนดให้คดีความผิดที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีสหวิชาชีพร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น จะเห็นได้ว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยาน หรือการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชน มิได้ระบุสถานที่ให้ทำการถามปากคำหรือการสอบสวนเด็กและเยาวชนเอาไว้ด้วย การสอบสวนในปัจจุบันเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างสำนักงานอัยการสูงสุดกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนรวมทั้งบุคคลที่เด็กร้องขอ เดินทางไปยังที่ทำการสำนักงานอัยการจังหวัดเพื่อทำการถามปากคำหรือทำการสอบสวนดังกล่าว ทำให้การปฏิบัติ ประสบปัญหาเป็นการสุ่มเสี่ยงต่อการหลบหนีได้ง่ายและเป็นภาระยุ่งยาก อีกทั้งยังสิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณส่วนตัว และเพิ่มภาระให้กับพนักงานสอบสวนในการเดินทางไปรับส่งนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ อีกทั้งต้องจัดเตรียมอุปกรณ์การสอบสวน เป็นต้น

2. ปัญหาสหวิชาชีพไม่สามารถคุ้มครองเด็กได้อย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย พบว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ได้กำหนดหลักการให้มีสหวิชาชีพซึ่งประกอบด้วย พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ทนายความ/ที่ปรึกษากฎหมาย และบุคคลที่เด็กร้องขอเข้าร่วมในการถามคำให้การเด็กและเยาวชนร่วมกับพนักงานสอบสวนด้วย โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนนั้น ๆ แต่ในทางปฏิบัติสหวิชาชีพ มีหน้าที่การงานประจำของตนเองอยู่แล้ว มิได้มีหน้าที่มาให้ความคุ้มครองเด็กเพียงอย่างเดียว ดังนั้น การเข้าร่วมคุ้มครอง

เด็กบางครั้ง จึงไม่อาจให้ความคุ้มครองเด็กได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะต้องดำเนินการอย่างเร่งรีบเพื่อมิให้งานประจำของตนให้ต้องเสียหายหรือเกิดผลกระทบ อีกทั้งยังเกิดปัญหาความไม่เข้าใจของหน่วยงานต้นสังกัดของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ว่า มุ่งหาประโยชน์หรือคำตอบแทนจากการเข้าร่วมคุ้มครองเด็ก ส่งผลให้การมาร่วมคุ้มครองเด็กของ สหวิชาชีพ จึงเป็นเพียงการมาเพื่อเป็นสัญลักษณ์ให้ครบองค์ประกอบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น มิได้เป็นการคุ้มครองเด็กตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างแท้จริงแต่อย่างใด

3. ปัญหาการส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติ พบว่า เมื่อพิจารณาการรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 82 พบว่า ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนประสบปัญหาการรอรับรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนจากสถานพินิจ โดยส่วนมากพนักงานคุมประพฤติจะส่งรายงานมาให้พนักงานสอบสวน ก็ต่อเมื่อใกล้ถึงวันนัดฟ้องครั้งสุดท้ายหรือใกล้สุดท้ายแล้ว ทำให้การสรุปสำนวนเกิดความล่าช้า และบางคดีพนักงานสอบสวนไม่ได้รับรายงานแสดงข้อเท็จจริงภายในระยะเวลานัดฟ้อง หรือได้รับเมื่อล่วงเลยเวลาแล้ว ทำให้พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการไม่ทันตามกฎหมาย เกิดความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน

4. ปัญหาการขอศาลออกหมายจับเด็กและเยาวชน พบว่า ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 67 ได้กำหนดเงื่อนไขในการที่ศาลจะอนุมัติออกหมายจับไว้เคร่งครัดกว่าผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ในทุกฐานความผิด กล่าวคือ ในส่วนของผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 66 (1) หากเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ขึ้นไปพนักงานสอบสวนสามารถขอให้ศาลออกหมายจับได้เลย แต่หากเป็นกรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี พนักงานสอบสวนต้องออกหมายเรียกผู้ต้องหาก่อน หากไม่มาตามหมายเรียกหรือมีพฤติการณ์หลบหนี พนักงานสอบสวนจึงจะสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายจับได้ ตามมาตรา 66 (2) ส่วนกรณีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้ต้องหาไม่ควรออกหมายจับเด็กและเยาวชน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจตามตัวได้ โดยพนักงานสอบสวนอาจออกหมายเรียกผู้ต้องหาเสียก่อน หากไม่มาตามหมายเรียกหรือไม่สามารถติดตามได้โดยแน่แท้แล้ว จึงยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายจับ ทำให้เกิดปัญหาในความผิดอุกฉกรรจ์หรืออัตราโทษสูง พนักงานสอบสวนไม่สามารถขอให้ศาลออกหมายจับได้ ทำให้การดำเนินคดีชักช้าถึงแม้จะมีพยานหลักฐานแน่นหนาหรือพอสมควรแล้วก็ตาม ส่งผลให้การอำนวยความยุติธรรมให้แก่ผู้เสียหายเป็นไปอย่างล่าช้า และเป็นช่องว่างที่อาจส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่คดีได้ เช่น ผู้ต้องหา ไปข่มขู่ผู้เสียหายหรือพยานของผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานอื่น หรือไปวิ่งเต้นเพื่อให้ผู้ต้องหายอมความหรือสมยอมกัน เป็นต้น

5. ปัญหาการตรวจสอบการจับกุมกรณีผู้จับกุมไม่ได้เดินทางไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม พบว่า ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 กำหนดให้เมื่อมีการจับกุมตัวผู้ต้องหามาส่งพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปตรวจสอบการจับที่ศาลเยาวชน ในทางปฏิบัติศาลจะได้ส่วนเกี่ยวกับพฤติการณ์การจับกุม คดีโดยส่วนใหญ่ในการจับกุมพนักงานสอบสวนไม่ได้ร่วมจับกุมด้วย แต่เมื่อมีการตรวจสอบการจับปรากฏว่าผู้จับกุมไม่ได้ร่วมเดินทางไปให้ศาลไต่สวนในการตรวจสอบการจับด้วย

ทำให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ตอบคำถามศาลแทนผู้จำคุก บางครั้งผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนได้โต้แย้งข้อเท็จจริงในการจับกุมเนื่องจากพนักงานสอบสวนไม่ได้ร่วมจับกุมด้วย จึงไม่สามารถอธิบายรายละเอียดหรือให้เหตุผลในการจับกุมต่อศาลได้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหาและพนักงานสอบสวน และขัดต่อหลักการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

6. ปัญหาระยะเวลาการนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ภายใน 24 ชั่วโมง พบว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 กำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กและเยาวชนมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมสรรพเอกสารจำนวนมากเกี่ยวกับผู้ต้องหา อีกทั้งต้องทำการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาให้เสร็จสิ้น ซึ่งในการสอบสวนจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความร่วมอยู่ด้วย หรือในคดีบางประเภทต้องมีสหวิชาชีพร่วมในการสอบสวนปากคำด้วย ทำให้เร่งรีบและเร่งรัดในการสอบสวนเพื่อให้ทันเวลา 24 ชั่วโมง ส่งผลให้ขาดความละเอียดรอบคอบและเด็กไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควร โดยเฉพาะในช่วงวันและเวลาหยุดราชการจะทำให้ระยะเวลาดำเนินการของพนักงานสอบสวนกระชั้นชิดเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องดำเนินการให้เสร็จทันระยะเวลาที่ศาลเปิดและปิดทำการ บางท้องที่สถานีตำรวจอยู่ห่างจากที่ทำการศาลเป็นระยะทางไกลมาก การกำหนดระยะเวลาเพียง 24 ชั่วโมง ไม่ได้เป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเด็กได้เสมอไป เพราะพนักงานสอบสวนและสหวิชาชีพต้องดำเนินการไปอย่างรีบเร่งขาดความละเอียดรอบคอบ และกระทบสิทธิต่อการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งอาจเป็นผลเสียต่อเด็กมากกว่าด้วยซ้ำไป

7. ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่มีค่าตอบแทนเหมือนกับสหวิชาชีพ พบว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ กำหนดให้การสอบสวนปากคำเด็กและเยาวชนต้องมีสหวิชาชีพร่วมทำการสอบสวนด้วยนั้น ในทางปฏิบัติต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายของสำนักงาน เช่น ค่าวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน ค่าสาธารณูปโภค และค่าใช้จ่ายของพนักงานสอบสวน เช่น ค่าน้ำมัน กล้องถ่ายรูป ค่าเก็บรักษาของกลาง ค่าพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวนี้ พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบด้วยทุนหรืองบประมาณส่วนตัวทั้งหมด แต่พนักงานสอบสวนไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งแตกต่างจากนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่ได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 12 ทวิวรรคสอง ส่วนพนักงานอัยการสามารถเบิกค่าตอบแทนได้ตามระเบียบของสำนักงานอัยการ และทนายความสามารถได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 134/1 วรรคสาม ซึ่งเป็นภาระและไม่เป็นธรรมแก่พนักงานสอบสวนที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายโดยไม่สามารถเบิกค่าตอบแทนได้

8. ปัญหาการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติแล้วไม่ผ่านตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พบว่า ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 กำหนดให้คดีที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กและเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติ นั้น มีปัญหาว่า หากมีการเห็นชอบให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้พนักงาน

สอบสวนงดการสอบสวนไว้ก่อน และต่อมาภายหลัง การดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวไม่ผ่าน คดีก็จะย้อนกลับมายังพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินการสอบสวนต่อไป ทำให้เกิดเป็นปัญหาต่อการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีต่อไป ซึ่งบางครั้งระยะเวลาอาจผ่านไปนานพอสมควรอาจเป็นอุปสรรคในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทำให้พยานหลักฐานสูญหาย เสียหาย บุปสลาย เสื่อมหาย เสื่อมค่า หรือมีคุณค่าในเชิงพิสูจน์ลดลงเนื่องจากเหตุที่เฝ้าการสอบสวนไว้ก่อนนั่นเอง

9. ปัญหาการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ที่ปรึกษากฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่าผู้ทำหน้าที่ที่ปรึกษากฎหมายซึ่งได้ร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการเข้าร่วมคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้น บางครั้งหรือส่วนใหญ่ที่ปรึกษากฎหมายมิได้แสดงบทบาทของการเป็นที่ปรึกษากฎหมายได้อย่างชัดเจน มิได้ให้คำปรึกษา หรือข้อเสนอแนะแก่เด็กและเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาได้ดีพอ เพราะอุปสรรคในด้านของเวลาที่พนักงานสอบสวนต้องรีบดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว ประกอบกับที่ปรึกษาภาษายังขาดทักษะหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ดีพอ

10. ปัญหาการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พบว่า ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29 กำหนดให้มีการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยให้ส่งตัวเหยื่อในคดีค้ามนุษย์ไปคุ้มครองที่บ้านเกร็ดตระการหรือสถานที่อื่นซึ่งไม่ใช่สถานี่ตำรวจ ภายใน 24 ชั่วโมง ทำให้เกิดปัญหาในการสอบสวนปากคำผู้เสียหายหรือเหยื่อไม่เสร็จสิ้นได้ทันเวลา พนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องเดินทางไปสอบสวนปากคำในสถานที่ดังกล่าวในภายหลัง การให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อแจ้งสเก็ชภาพผู้ต้องหาในบางกรณีทำได้ยาก เกิดปัญหาความไม่สะดวกเกี่ยวกับสถานที่หรือห้องสอบสวนปากคำ รวมทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอบสวนปากคำมีไม่พร้อม อีกทั้งมีปัญหาเกี่ยวกับเหยื่อพยายามหลบหนีไปจากสถานที่คุ้มครอง ทำให้ไม่สามารถติดตามตัวมาสอบสวนปากคำได้ เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน สรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ทำการสอบสวน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน ที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ผลการวิจัยพบว่า ควรกำหนดหรือระบุในกฎหมายให้ชัดเจนว่าในการสอบสวนปากคำคดีที่เด็กและเยาวชน เป็น ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน ให้ทำการสอบสวนปากคำ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน ก็จะเป็นการคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้มากกว่า ทั้งนี้ ห้องสอบสวนเด็กและเยาวชนจะต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วน ในสถานที่ที่เหมาะสม มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ ในการสอบสวน หรือหากมีการพัฒนาการสอบสวนหรือถามปากคำเด็กด้วยระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ได้ ก็จะเป็นการพัฒนาวัตรกรรมการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทยให้ทันสมัยขึ้น ทั้งนี้ สอดคล้องกับหลักอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ในการถามปากคำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบแปดปีดังกล่าวข้างต้น เด็กและเยาวชน

ต้องได้รับความคุ้มครองด้านร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็ก มิให้เด็กถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิต และเสรีภาพ จนเป็นผลเสียต่อสวัสดิภาพของเด็ก โดยมีกระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการจัดตั้งแผนงานทางสังคม ในอันที่จะให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่เด็กและบุคคลซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล อีกทั้งต้องคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของเด็กเป็นสำคัญ สิทธิในการใช้บริการด้านการป้องกันการคุ้มครองตามปฎิญาเพื่อเด็ก อันจะทำให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานนั้นได้รับการคุ้มครองสามารถให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันมิให้เด็กนั้นได้รับผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจจากการให้ปากคำ และไม่ควรกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุ้งยากอันอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเด็ก ตามแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องมาตรการในการสอบสวนเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยผลการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 บัญญัติถึงมาตรการการสอบสวนเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอาญาไว้โดยเฉพาะ ทั้งบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวมีบทบัญญัติที่สอดคล้องและแตกต่างในบางส่วนกับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อนำมาใช้บังคับร่วมกันปรากฏว่ามีความไม่สอดคล้องกันหลายประการ เช่น เรื่องบุคคลที่กฎหมายกำหนดให้อยู่ร่วมด้วยในการสอบสวน ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการสอบสวนเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดอาญามีความไม่ชัดเจน กระทบต่อสิทธิของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอาญาทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด จึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายใหม่ให้มีความสอดคล้องกัน โดยนำกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการสอบสวนเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดมาปรับใช้ เพื่อให้กฎหมายสามารถให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอาญาได้ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

2. ปัญหาสหวิชาชีพไม่สามารถคุ้มครองเด็กได้อย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อสหวิชาชีพได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวนแล้ว ให้รีบเข้าร่วมในการถามปากคำเด็กและเยาวชน ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามกำหนดนัดของพนักงานสอบสวน โดยมีซักช้า เพื่อให้เด็กได้รับคุ้มครองสวัสดิภาพโดยแท้จริงและเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดของสหวิชาชีพ กล่าวคือ การปฏิบัติงานสหวิชาชีพเป็นการทำงานร่วมกันของแต่ละวิชาชีพ มุ่งแก้ไขปัญหาด้วยทักษะของแต่ละวิชาชีพความรู้ แต่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน ต้องมีการประสานงานที่ดี มีความร่วมมือ มีการประชุมหารือ เพื่อประเมินสภาพปัญหา มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละวิชาชีพ แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และร่วมกันพัฒนางานของแต่ละวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างและแก้ไขให้เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสามารถกลับคืนสู่สังคมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ผลการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือหญิงและเด็กที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ภายใต้ข้อตกลงร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือ โดยผลการศึกษาพบว่า บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญและความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ควรมีการจัดอบรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบันทึกข้อตกลงฯ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของแต่ละวิชาชีพ

3. ปัญหาระยะเวลาการนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายใน 24 ชั่วโมง ผลการวิจัยพบว่า หากพนักงานสอบสวนเห็นว่า มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไว้เพื่อทำการสอบสวน เจ้าพนักงานตำรวจมีเวลาสอบสวนได้ภายในระยะเวลา 48 ชั่วโมง เหมือนกับประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่และสหวิชาชีพสามารถปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องมาตรการในการสอบสวนเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยผลการศึกษาพบว่า เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีการบัญญัติถึงมาตรการการสอบสวนเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอาญาไว้โดยเฉพาะ ทั้งบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวมีบทบัญญัติที่สอดคล้องและแตกต่างในบางส่วนกับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อนำมาใช้บังคับร่วมกันปรากฏว่ามีความไม่สอดคล้องกันหลายประการ ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการในการสอบสวนเด็กและเยาวชน ซึ่งกระทำความผิดอาญามีความไม่ชัดเจน กระทั่งต่อสิทธิของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอาญา ทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด จึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายใหม่ให้มีความสอดคล้องกัน โดยนำกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการสอบสวนเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดของประเทศญี่ปุ่นมาเปรียบเทียบหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้กฎหมายสามารถให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดอาญาได้ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

4. ปัญหาพนักงานสอบสวนไม่มีค่าตอบแทนเหมือนกับสหวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสอบสวนปากคำเด็ก จะเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายส่วนตัวของพนักงานสอบสวนได้ โดยแบ่งออกเป็นค่าใช้จ่ายของสำนักงานและค่าใช้จ่ายของพนักงานสอบสวนซึ่งจะเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายส่วนตัวของพนักงานสอบสวน โดยเทียบเคียงกับวิชาชีพอื่นอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าครั้งละ 500 บาท โดยให้เบิกค่าตอบแทนหรือค่าใช้จ่ายจากหน่วยงานที่สังกัด หรือจากผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด โดยกำหนดค่าตอบแทนไว้ในระเบียบของกระทรวงการคลังให้เบิกจ่ายได้และการจ่ายนั้นต้องถึงมือผู้มีสิทธิได้รับโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการสอบสวนเด็กและเยาวชนในจังหวัดขอนแก่นที่ว่า ปัญหากระบวนการสอบสวนสหวิชาชีพทุกคนควรมีค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน

5. ปัญหาการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ที่ปรึกษากฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ควรเสนอแนะข้อเท็จจริงเชิงนโยบายไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการฝึกอบรมให้กับที่ปรึกษากฎหมาย เพื่อให้มีการฝึกอบรมที่ปรึกษากฎหมาย เพิ่มพูนหรือเสริมทักษะและความรู้ในการเป็น ที่ปรึกษากฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ให้เข้าใจกระบวนการอำนวยความสะดวกในคดีเด็กและเยาวชน สามารถคุ้มครองเด็กได้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยแท้จริง โดยการฝึกอบรมนั้นต้องเป็นการอบรมร่วมกันทุกสหวิชาชีพ ได้แก่ พนักงานอัยการ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ทนายความ/ที่ปรึกษากฎหมาย รวมถึงพนักงานสอบสวนเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน โดยมีการจัดฝึกอบรมปีละ 1 ครั้ง หรือมีการฝึกอบรมทบทวนทุก 5 ปี หรือมีการอบรมผ่านระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดของสหวิชาชีพเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของสหวิชาชีพเกี่ยวกับกระบวนการทำงานแบบสหวิชาชีพ

นั้นต้องประกอบด้วยขั้นตอนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 19 และ 39 สหวิชาชีพดังกล่าวต้องผ่านการอบรมมาก่อน ซึ่งขั้นตอนการปฏิบัติงานเป็นทีมสหวิชาชีพนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องต้องร่วมประชุมปรึกษาหารือ กำหนดแนวทางในการคุ้มครองเด็กร่วมกัน และร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานเพื่อให้การคุ้มครองเด็กบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ผลการปฏิบัติงานของทีมสหวิชาชีพในการช่วยเหลือหญิงและเด็กที่เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ภายใต้ข้อตกลงร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขต 9 จังหวัดภาคเหนือที่ว่า ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญและความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง หน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนควรมีการจัดอบรมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบันทึกข้อตกลงฯ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการสอบสวนเด็กและเยาวชนในจังหวัดขอนแก่นที่ว่า ปัญหากระบวนการสอบสวน ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์มีมาจากหลากหลายอาชีพ ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบ ขาดการประสานงานที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 133 ทวิ โดยการสอบสวนปากคำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนดังกล่าวให้สอบสวน ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน

1.2 ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 133 ทวิ ทั้งนี้ เมื่อสหวิชาชีพดังกล่าวได้รับแจ้งแล้ว ให้รับเข้าร่วมถามคำให้การ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตามกำหนดนัดของพนักงานสอบสวนโดยมิชักช้า

1.3 ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 82 (2) ให้พนักงานคุมประพฤติทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตามมาตรา 36 (1) และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน แล้วส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กและเยาวชนต่อศาลให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ หรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย ทั้งนี้ให้ส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนภายในระยะเวลาตามกำหนด ทั้งนี้ ควรอนุญาตให้ขยายกรอบเวลาการสืบเสาะข้างต้นได้โดยผู้สืบเสาะต้องแสดงผลและความจำเป็นต่อศาล

1.4 ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 ในการตรวจสอบการจับให้ผู้จับกุมเดินทางไปศาลเพื่อร่วมในการตรวจสอบการจับด้วย

1.5 ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 72 ให้ระยะเวลาการนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ภายใน 48 ชั่วโมง

1.6 ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ในการถามปากคำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กและเยาวชนให้พนักงานสอบสวนได้รับคำตอบแทนและค่าใช้จ่าย ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

1.7 ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 88 โดยให้การจัดทำและปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้กระทำได้อีกต่อเมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนคดีนั้นเสร็จสิ้นและส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว หรือพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนไว้จากพนักงานสอบสวนแล้ว

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ควรเสนอให้มีการออกข้อบังคับประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติออกหมายจับของศาลใหม่ โดยให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) และ (2) ทั้งนี้ขั้นตอนการติดตามควบคุมต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

2.2 ควรเสนอแนะข้อเท็จจริงไปยังศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการฝึกอบรมให้กับสหวิชาชีพ ปีละ 1 ครั้ง หรือมีการฝึกอบรมทบทวนทุก 5 ปี หรือมีการอบรมผ่านระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference)

2.3 ควรทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่าง สำนักงานตำรวจแห่งชาติกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้อำนวยความสะดวกแก่พนักงานสอบสวนในการสอบสวน หรือจัดให้สามารถทำการสอบสวนผ่านระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference)

เอกสารอ้างอิง

- Chanthong, W. (2013). **Measures Governing the Interrogation of Children and Young Persons Committing Criminal Offences in Accordance with the Juvenile Family Court and Juvenile and Family Procedure Act of 2010**. Master of Laws Thesis Ramkhamhaeng University, Bangkok. (In Thai).
- Chaochan, T. (2009). **Means to Improve the Investigation Process for Crimes Involving Children and Youths in Khon kaen Province**. Master of Arts Khon Kaen University, Khon Kaen. (In Thai).
- Hanterdphongchai, S. (2008). **Legal Problems in Child Interrogation at Investigation Level**. Master of Law Dhurakij Pundit University, Bangkok. (In Thai).
- Jaihar, N. (2000). **The Role of Psychologists and Social Workers in Child Interrogation in Criminal Cases: a Handbook for Conducting Child Interrogation Training and Examination**. Nonthaburi: Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (In Thai)
- Kaonopparat, W. (2009). **The Separation of Victims from Human Trafficking**. Bangkok: The Center for the Protection of Children's Rights Foundation. (In Thai).
- Kasemsirisawat, S. (2007). **Results of the Performance of the Multi-disciplinary Team in Combating Human Trafficking Under the MOU for Cooperation in 9 Northern Provinces**. Independent Study Chiang Mai University, Chiang Mai. (In Thai).

- Komut, R. (2010). **Promoting the work of multidisciplinary teams for the protection of abused children Nonthaburi Province.** Master of Laws Thesis Thammasat University, Bangkok. (In Thai).
- Leevorawat, O. (2011). **Problems with respect to the development of immovable property focus on a foreign investor for the purpose of residential business.** Master of Law Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai).
- Liksitwatanakul, S. (2008). **Study Project for the Development of Check and Balance System in Criminal Justice Process.** Bangkok: The Thailand Research Fund. (In Thai).
- Mektrairat, N. (2010). **The Siam Revolution 1932.** Bangkok: Amarin Academic. (In Thai)
- Phuengnet, L. (2005). **Work Strategies Development of Social Welfare Practitioners to Catch up with the Public Service Reform: A Case Study of the Bureau of Anti Trafficking in Women and Children.** Master of Social Work Thammasat University, Bangkok. (In Thai).
- Sihitulanont, V. (2018). **Development of Collaboration Among Multidisciplinary Team in Juvenile Investigation.** Nakhon Pathom: Police Cadet Academy. (In Thai).
- Watthanaphanit, P. (1977). Criminal Justice System: Concepts of Crime Control and Legal process. **Journal of Law Thammasat University.** 9(2), 142-171. (In Thai).
- Wattanachevakun, R. (1996). **Corroborative Evidence: Comparative Study of Common Law.** Master of Laws Thesis Chulalongkorn University, Bangkok (In Thai).

ผู้เขียน

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล
หน่วยงาน/สังกัด
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด
อีเมล

พันตำรวจโทหญิง วาชีณี ยศปัญญา
คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
เลขที่ 90 หมู่ 7 ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน
จังหวัดนครปฐม 73110
wachinee14@gmail.com